

Kútbanező III.

Az Academia Ludi et Artis művészetpedagógiai egyesület alapítói művészetpedagógusok. Hosszú évek óta halad egymás mellett, olykor egymáshoz szorosan közelítve pályájuk. A közös gyakorlat, közös művészetpedagógiai hitvallás sodorta őket egy táborba, szavuk felerősítésének szándéka munkált akkor, amikor 1994-ben létrehozták egyesületüket.

E pályákban az is közös, hogy a folyamatos előretökintés (olykor utópia-fogalmazás, olykor innováció-szervezés stb.) mellett szerves részük a folyamatos hagyománykeresés. Annak a tájékozódásnak igénye, hogy az Academia Ludi et Artis szakmai hitvallásában megfogalmazott szellemiség elődei mikor, hogyan jelentkeztek a nevelés, az ifjúsági munka, a szabadművelődés színterein hazánkban, Európában s a nagyvilágban. Ebben az identitáskeresésben és identitásra találásban is sok a közös vonás: a XX. századi reformpedagógiák tradíciói jelennek meg rendre az Academia Ludi et Artis alapítóinak reflexióiban és önreflexióiban. Világjelenségek és a hazai törekvések jellegzetes, a néphagyománnyal eredeti módon számoló változatai egyaránt. Ismert és kevésbé ismert tradíciók.

Tapasztalat az, hogy a komplexitásra, kreativitásra, játékoságra, valamint önismeretre és társadalomismeretre törő művészetpedagógiák elkötelezett gyakorlati szakemberei a maguk útján járván kevésbé rendelkeznek kitékintéssel arra, hogy elődeik, kortársaik milyen lépésekre vállalkoztak, hol botlottak el, hol találtak széles ösvényre. Ki-ki saját kedves művészetágának szakpedagógiájában még csak-csak otthonos, de alig volt módja odafigyelni társára. Pedig – ez tűnik ki megannyi elemzésből – az utak összefonódnak, összefutnak. Ettől a felismeréstől vezetve döntöttek úgy az egyesület tagjai, hogy kötetben hozzuk nyilvánosságra idetartozó olvasmányélményeiket. Az Academia alapítói közül többen hosszú évek óta publikáltak könyvismertetéseket, kritikákat, recenziókat. ezen írások összegyűjtése után kitűnt: e gyakran személyes hangvételű, olykor szenvedélyes írások egyfelől híven tükrözik szerzőjük fejlődését, szakmai útját, másfelől – gyűjteménybe rendezve – sajátos, néhány ponton

egészen részletes képfelbontású portrét rajzolnak a XX. század művészetpedagógiai reformjától, innovációiról. Ezt kell mondani akkor is, ha a „gyűjtemény” mindjárt a hiányokat is kimutatja. Hiányok vannak kollektív művészetpedagógiai önismeretünkben, hiszen a XX. század magyar szakkönyvkiadása, szakirodalmi tájékozódása nem mindig kedvezett a széleskörű kitekintésnek (sokszor politikai-ideológiai kódok takarták el a kép egészének fontos részeit), de az egyén tájékozódásának határai amúgy is végesek.

Az Academia szakembereinek vonatkozó írásai ciklusokba szervezve jelennek meg – a művészetpedagógia egy-egy fontosabb problémaköre mentén. Gazdagodott mindez olyan ismertetésekkel, melyeket mások írtak az Academia Ludi et Artis tagjainak (vagy szellemiségéhez közelálló szerzők) munkásságáról. Egy-egy ciklus bevezetéseképp krónika-szerűen – bár szubjektivitástól nem mentesen – felidéződnek azok az események, melyek a komplexitás-kreativitás, személyiségfejlesztés irányába törő művészetpedagógiai reformtörekvések útját jelzik. Mint mérföldkövek sorolnak egymás után a nevek, helyszínek, történések. Utbaigazításul. Sok „mértföldkő” mellett „útélagazást” is talál az olvasó, az adott irányzatról szóló könyv részletező bemutatását.

A tervek közt szerepel, hogy 1999-től folyamatosan, periodikában mutatják be a művészetpedagógia gazdag kurrens szakirodalmában feltalált leleményeket.

A különös „olvasónapló” szerzői: az Academia Ludi et Artis tagjai közül: *Debreczeni Tibor, Falvy Károly, Menyháth Ágota, Sándor Zsuzsa, Sinkó István, Szentirmay László, Trencsényi László, Várvasovszkyné Velsz Dóra, Weber Péter*; „vendégek”: *Baloghné Molnár Irén, Balázs Éva, Deme Tamás, Faludi Szilárd, Dobozy Eszter, Kajdi Béla, Keszler Mária, Rézművesné Nagy Ildikó, Rubóczki István, Sztrinkó István, Trencsényi Katalin, T. Aszodi Éva, Váradi István, Vekerdy Tamás.*

A *Kútbanező III.* megrendelhető az egyesület címén: Bp. I., Corvin tér 8., 1011, illetve a Magyar Drámapedagógiai Társaság (Mann György) címén: Budapest II., Marczibányi tér 4. – Művelődési Központ.

Érettségi bankett. Az emlékek. Nagykőrös, Cifra csárda. Öltöny, fehér ing, nyakkendő, pezsgős poharak, zavart nevetgélések a tanárokkal, néhány lopva megivott pálinka, hogy oldódjék a hangulat. A nevetés párája az asztal fölött, emlékek az osztályból, az osztályról, az osztálytól. Nem voltunk jó csapat, sokat veszekedtünk, sokat verekedtünk, de akkor ott, nagyon együtt tudtunk lenni. Összetartott bennünket, hogy elmúlt. Hirtelen megéreztem, mennyi mindent nem csináltunk meg, mennyi mindent nem mondtunk el, mennyi minden marad bevégezetlen. Egymást túllícitálva vallottuk be a ki nem derült csínyeket, elkeskenyedett szájjal beszéltünk a jövőről, nem nagyon tudtuk elképzelni az előttünk álló nyarat, az egymás nélkül elközlelő másik életet. Hogy ősszel nem ülünk vissza egymás mellé, mögé, hanem a felnőttkor meghatározhatatlan színű és közegű masszájában olvadunk fel. Amikor bezárt a csárda, keresztül-kasul bolyongtuk a várost, néhányan már fogtuk a másik kezét, amit négy éven keresztül soha nem tettünk meg, azután kikötöttünk egy homályos kis lyukban, talán valaki üres lakása volt, félálomban biztosítottuk egymást a szertetünkről, meg arról, hogy dehogy is fogjuk elfelejteni a másikat. Kerengett az üveg és a pohár, szálltak az ígéretek és néhol kibuggyantak a könnyek is. Később, a Cifrakertben, a romos vár tövében hajnali csókok F. Magdával, aki könnyű fehér ruhájában, aláomló hosszú barna hajával olyan volt, mint egy gyönyörű testű zuhogó angyal, de az már tényleg a bankett utolsó mozzanata volt. Addig együtt, egymással, egymásért, visszamenőleg is. Az ember szentimentális állat, mert szeret meghatódni a saját gyengeségén, jóságán és tisztességén. Azt a hajdani bankettet – úgy érzem legalábbis – pernyi pontossággal vissza tudom idézni. Fontos volt, élmény volt, a négy évi nagy menetelés nagy lezárása volt.

Jut mindez eszembe a legutóbbi bankett után pár nappal. A legutóbbin értendő, hogy megint végzett két osztályom, és ők együtt rendezték meg a záróeseményt. Gondoltam (volna), ez még a hajdani miénken is túlesz „közösségileg”. Minden rendben is volt, lett volna, egészen a vacsora elmúlásáig. Akkor néhány diákom megkörmövezett, ugyan, mennék már el velük biliárdozni, kihívnak, legyen sörmeccs. S bár soha nem futottam meg a kihívások elől, a dolog kicsit mellbe vágott. A teremben ugyanis nem volt biliárdasztal. Hol biliárdozni, kérdeztem maflán, és ők készségesen nevettek, hát elmegyünk egy biliárdszalomba. Vagy klubba, vagy mifénébe. De hát bankett van éppen, a tiétek, dadogtam, mire megnyugtattak, nekik ennyi volt a bankett. Jön a biliárd. Nem mentem, csalódottan hümmögtek, aztán belevesztek az ajtón túli sötétbe. Pár perc múlva újabb csoport újabb meghívással érkezett, ők újra el, én újra maradt. Nem untatom a tisztelt olvasót. Sokáig ment így, amíg legfeljebb tizen maradtunk, javarészt tanárok. Persze, egy kivétel volt. Egy leány azzal ment ki az ajtón, viszlát tanár úr, én belemegyek a nagy éjszakába. (Csak remélhetem, azóta kitalált már belőle.) A néhányan, akik nem biliárdozni, nem szédelegni, hanem egymástól elbúcsúzni jöttek, csalódottan próbálták meg jól érezni magukat. Nekem nem ment, ezúton kérek bocsánatot ez utóbbiaktól, hogy nem maradtam velük, hanem csapat-papót otthagytva elmenekültem. Azzal a gondolatlaltal nem tudtam elszámolni, hogy ezeket a biliárdozó fiatal urakat és lányokat én tanítottam éveken keresztül magyar nyelvre és irodalomra. Én tanítottam nekik Balassit, én Petőfit és Babitsot, Aranyt és Kosztolányit, Adyt és Móriczot. Meg Thomas Mannt, meg Kafkát, meg Rimbaud-t, meg Shelley-t. Ennyi maradt, ennyi szűrődött le – egy biliárdszalomban. Megvallom, akkor, ott, megroppantam. Tanári pályám során először éreztem meg, hogy *nem érdemes. Ezekért* nem. Az ilyenekért soha többé. Valami visszavonhatatlanul elmúlt. Egy illúzió, hogy az iskola még hat, hogy a tanár mintát ad a viselkedésével, hogy az érettségi értelmiségi státuszt jelöl meg. Hogy erkölcs, meg vállalkás, meg társak, meg szolidaritás. Hülyeség. Diákjainkat már rég nem ismerjük, nekik már rég nem vagyunk követendő, mi több, elérendő példák. Csal túl lenni akarnak – rajtunk is. Mert minden út végén ott várakozik egy biliárdszalomban, a napi sikerélmény-adásával, egy disco, egy játéktér. A mielőbb felejtés ígérete. S talán rendjén való is, ha velünk kezdik meg a felejtést. Én is elkezdtem, drága *volt* diákjaim, és mit mondjak, nem is megy rosszul.

Zalán